This question paper consists of 37 questions and 8 printed pages.
अस्मिन् प्रश्नपत्रे 37 प्रश्नाः 8 मुद्रित पृष्ठाः च सन्ति ।

Roll No. अनुक्रमाङ्कः अङ्केषु													Code No. 42/S/A/S कूट सं.

संस्कृतम्
SANSKRIT
(209)

Day and Date of Examination
(परीक्षादिवसः दिनाङ्कश्च) ______________________

Signature of Invigilators 1. ______________________
(निरीक्षकहस्ताक्षरद्वयम्)
2. ______________________

सामान्य अनुदेशाः :

1 अनुक्रमाङ्कः प्रश्नपत्रस्य प्रथमपृष्ठे अवश्यमेव लेखनीयः ।

2 निरीक्ष्यताम् यत् प्रश्नपत्रस्य पृष्ठसंख्या प्रश्नानां संख्या च प्रथमपृष्ठस्य शीर्षे मुद्रितसंख्यानुसारमेव अस्ति। प्रश्नाः क्रमानुसारमेव सन्ति ।

3 वस्तुनिष्ठप्रश्नेषु (A), (B), (C) वा (D) विकल्पेषु कोऽपि एकं उत्तरं चित्वा पृथकरूपेण प्रदत्ते उत्तर–पुस्तिकामध्ये लिखेत् ।

4 वस्तुनिष्ठप्रश्नसहितं सम्पूर्णप्रश्नपत्रस्य उत्तराणि निर्धारितसमये एव लेखनीयानि ।

5 उत्तरपुस्तिकायां परिचयचिह्नम् अथवा कुत्रापि निर्दिष्टस्थानेतरस्थलेषु अनुक्रमाङ्कलेखनं सर्वथा वर्जितम् अस्ति ।

6 स्व–उत्तरपुस्तिकायां प्रश्नपत्रस्य कूट(कोड) संख्या **42/S/A/S** अवश्यं लेखनीया ।

संस्कृतम्
(209)

समय : होरात्रयम् पूर्णाङ्काः : 100

निर्देशाः :

1 अस्मिन् प्रश्नपत्रे सप्तत्रिंशत् प्रश्नाः सन्ति ।

2 प्रत्येकं प्रश्नस्य समक्षम् अङ्काः सूचिताः ।

3 **सर्वे** प्रश्नाः अनिवार्याः ।

1 'प्रेरणा' इति पाठानुसारं लिखत : 1

बोपदेवस्यजन्म कस्मिन प्रदेशे अभवत्?

(A) हिमाचलप्रदेशे (B) बंगप्रदेशे

(C) असमप्रदेशे (D) उत्तरप्रदेशे

2 'त्याज्यं न धैर्यम्' इति पाठे इदं प्रीतिलक्षणं नास्ति 1

(A) ददाति–प्रतिगृह्णाति (B) गुह्यमाख्याति–पृच्छति

(C) नयति–आनयति (D) भुङ्क्ते–भोजयते

3 'सदाचारः' इति पाठे किं केन न रक्ष्यते? 1

(A) कुलं–वृत्तेन (B) रुपं मृजया

(C) धर्मः सत्येन (D) वृत्तं वित्तेन

4 'आसीत्' इति क्रियापदस्य बहुवचने किं रुपं भविष्यति? 1

(A) अस्ति (B) आसन्

(C) आस्ताम् (D) आस्म

5 यक्षयुधिष्ठर संवादानुसारम् आतुरस्य किं मित्रम् ? 1

(A) सार्थः (B) भार्या

(C) भिषक् (D) दानम्

6 अधोलिखितेषु किं वाक्यम् अशुद्धम्? **1**

(A) इदानीं वयं शून्यस्य महत्त्वं जानन्ति

(B) अस्मिन् ग्रन्थे 121 श्लोकाः चतुर्षु पादेषु विभक्ताः

(C) सूर्यादीनां सञ्चारःभ्रमसूलः

(D) प्रकृत्या वृत्ताकारा एव भूः

7 अस्मिन् पदे एव ल्यप् प्रत्ययःअस्ति **1**

(A) प्रवेशय (B) प्रविश्य

(C) आदेशय (D) अभिवादय

8 एतत् पदम् अव्ययं नास्ति **1**

(A) कर्तुम (B) प्रातः

(C) वयम् (D) कुशलः

9 सर्वाणि इन्द्रियाणि कदा पीडितानि अभवन तेन च किं सिद्धम् अभवत्? **1+1=2**

10 'मृज्जलशिखिवायुमयो भूगोलः' इत्यत्र 'अग्नि' इति कृते कःशब्दःप्रयुक्तः? **1+1=2**
पृथिवी शब्दस्य च कः पर्यायः?

11 'अम्ब! ह्यानीतः तव चिराभिलषितः मानुषः' इति वाक्ये 'अम्ब' इति सम्बोधनं कस्ये **1+1=2**
प्रयुक्तम्, कश्च पुरुषः ह्यानीतः?

12 कैः आक्रम्यमाणोऽपि विद्वान कस्मात् न चलेत ? इयं शिक्षा कस्मात् प्राप्यते? **1+1=2**

13 बुद्धिपूर्व समालोक्य दूरतो गुणदोष्ठः आरभते तदा कर्म शुभं वा यदि वेतरत। इति पद्ये **1+1=2**
'दृष्ट्वा', 'अशुभम्' इति अर्थे किं पद द्वयं प्रयुक्तम्?

14 इयं च दृश्यते गंगा $\frac{1}{2} \times 4 = 2$

पूज्या त्रिपथगा नदी।' इति पद्यांशे गंगायाः कृते किं विशेष नद्वर्य प्रयुक्तम् त्रयोः अर्थौ च कौ?

15 अधोलिखित वाक्यद्वये प्रत्ययं प्रयुज्य रिक्तस्थानपूर्ति कुरुत **1+1=2**

(अ) राजा मौनं _________ (धृ+क्त्वा) अचलत्।

(आ) कविरत्नः देबं _________ (दृश+तुमुन्) इच्छति।

16 रिक्तस्थाने क्रियापदं योजयत **1+1=2**

(अ) पुत्र! दीर्घायुः _________ । (भू)

(आ) अहं पितृचरणौ _________ । (नम्)

17 अधोलिखितवाक्ये कानि चत्वारि अव्ययपदानि प्रयुक्तानि? $\frac{1}{2} \times 4 = 2$

अस्य विदुषः सम्माने एव भारते निर्मितस्य उपग्रहस्य नाम अपि भास्करः इति कृतम्?

18 अधोलिखितवाक्ये तृतीयान्तपदद्वयं चित्वा लिखत **1+1=2**

अद्य प्रभाते मत्स्यजीविमिर्जालेन तज्जलाशयम्

आलोड्य तस्याः निर्भत्स्यतां नीतम्।

19 'करुणापराः हि साधवः' इति पाठे दैत्यगणाः किमर्थं शक्रं प्रति ईर्ष्यालवः जाता? ते केन आक्रान्तवन्तः? कुत्र च तैः सह शक्रस्य युद्धम अभवत्? **1+1+1=3**

20 भोजनान्ते किं पेयम्? वासरान्ते किं पिबेत्? निशान्ते च कस्य पानम् श्रेयस्करम्? **1×3=3**

21 अनागतं यः कुरुते सः शोभते इति पाठे दधियुद्धः शृगालः कथं जानाति यत् गुहायां सिंहः अस्ति सः च गुहां किं वदति? 1+2=3

22 'गीतामृतम्' इति पाठात् सात्त्विक–राजसिक–तामसिक–आहारस्य एकम् एकम् उदाहरणं लिखत। 1×3=3

23 शङ्कराचार्यः कस्य दर्शनस्य प्रचारम् अकरोत्? सःकं शास्त्रार्थे जितवान्? कस्य ग्रन्यस्य च रचनामकरोत्? 1+1+1=3

24 चन्द्रकेतोः लवस्य मध्ये के गुणाः समाना? 'कथं' मृदुशरीरेस्मिन् शराः भोक्तव्याः? इति कः कथयति? कः च अत्र प्रसङ्गः? 1+1+1=3

25 स्वस्ति पन्थामनुचरेम सूर्याचन्द्रमसाविव॥ 1+2

पुनर्ददताऽघ्नता जानता संगमेमहि॥

इति पद्ये 'स्वस्ति' पदस्य विशेष्यं किम्?

वयं कीदृशैः पुरुषैः सह संगतिं कुर्याम ? कौच निरन्तरं कल्याणं कुरुत?

26 कीदृशः घटः शब्द न करोति? कीदृशः च करोति? अस्याः पंक्तयाः कः अभिप्रायः? 1×3=3

27 अधोलिखितपद्यस्य अन्वये रिक्तस्थानपूर्तिं कुरुत। **1×3=3**

जीवनं सर्वप्राणिनां जलाशयसुनिर्भरम्।

संरक्ष्यं वर्धनीयं च जलं रक्षति रक्षितम्॥

अन्वयः

सर्वप्राणिनाम् जीवनम् ________ । संरक्ष्यम् ________ च। ________ जलम् रक्षति ॥

(i) (ii) (iii)

28 अधोलिखितां पक्तिं पठित्वा प्रदत्रप्रश्नान **1×3=3**

गुरुपदेशश्च पुरुषाणाम् अखिलमलप्रक्षालनक्षमम् अजलं स्नानम्, विशेषेणतुराजाम् यतः विरलाः हि तेषामुपदेष्टारः।

प्रश्नाः

(i) गुरुपदेशः कीदृशं स्नानम् अस्ति ?

(ii) केषाम् उपदेष्टारः स्वल्याः एव ?

(iii) गुरुपदेशः कस्य प्रक्षालनं करोति?

29 अधोलिखित गद्यांशं पठित्वा प्रदत्रप्रश्नान उत्तरत **1+1+1=3**

अन्येद्युः यदा सः भिक्षुकः यथापूर्व फलम् आनीतवान् तदा नृपतिः तम् अपृच्छत् ''मो भिक्षो! कस्मात् त्वम् एवं करोषि? सत्यं वदं।'' ततः सः राजानं रहसि नीत्वा निवेदितवान्–राजन्! अहं मन्त्रसिद्धिम् इच्छामि।

प्रश्नाः

(i) कः यथापूर्व फलम् आनीतवान्?

(ii) फलस्य किं वैशिष्ट्यम् आक्षीत्?

(iii) 'एकान्ते' इति अर्थे किं पदमत्र प्रयुक्तम्?

30 अधोलिखितं पद्यांशं पठित्वा प्रदत्रप्रश्नान उत्तरत 1+1+1=3

अधिकारः भारतीयानां स्वातंत्र्यं चारित्त जन्मतः।

तत्प्राप्तये पतिष्येऽहं शापादपि शरादपि॥

प्रश्नाः

(i) भारतीयानाम् अधिकारः कः ?

(ii) तस्य अधिकारस्य प्राप्तये कः प्रयत्नं कर्तु निश्चिनोति ?

(iii) 'प्रयत्नं करिष्ये' इति अर्थे किं पदमत्र प्रयुक्तम ?

31 अधोलिखितनाट्यांशं पठित्वा प्रदत्रप्रश्नानः उतरत 1×3=3

कण्व : वत्से ! भर्तुः बहुमता भव। सम्राजं सुतम् आप्नुहि।

गौतमी : भगवन् ! वरःखलु एषः न आशीः।

कण्व : वत्से ! इतः अग्निं प्रदक्षिणी कुरुष्व।

एते वह्नयः दुरितम् अपध्नन्तः

त्वां पाठयन्तु। प्रतिष्ठस्य इदानीम्।

प्रश्नाः

(i) कण्वस्य वचनं कथं गौतमी वरः इति मन्यते ?

(ii) वह्नयः कस्य नाशं कुर्वन्ति ?

(iii) कण्वः शकुन्तलां कुत्र प्रस्थातुम वदति ?

32 भारतस्य पवित्रतमायाः गंगाया वैशिष्ट्यम् त्रिस् वाक्येषु लिखत। 3

33 अधोलिखितेषु कस्यचिदेकस्य विशिष्टं योगदानं षड्वाक्येषु वर्णयत **1×6=6**

(i) भासः (भातुराज्ञागरीयसी)

(ii) विष्णुशर्मा (अनागतं यः कुरुते सःशोभते)

(iii) आदिशङ्कराचार्यः (त्याज्यं न धैर्यम्)

34 अधोलिखित कथासु एकस्याः कथाया : सारं षड्वाक्येषु लिखत **1×6=6**

(i) अनुत्मअपि ऊहति पष्डितो जनः

(ii) प्राणस्य श्रेष्ठत्वम्

(iii) करुणापराः हि साधनः

35 कस्यचिदेकस्य चारित्रचित्रणं षड्वाक्येषु कुरुत **1×6=6**

(i) चन्द्रकेतुः

(ii) धारानगर्याः राजा भोजः

(iii) शकुन्तला

36 कमपि एकं विषयअधिकृत्य षड्वाक्येषु एकमनुच्छेदं लिखत **1×6=6**

(i) वेदज्ञानम्

(ii) करुणा

(iii) सत्सङ्गतिः

37 शिक्षकदिवस्य महत्त्वमधिकृत्य स्वविद्यालये आयोजितं कार्यक्रमं वर्णयन् स्वपितां प्रति एकं पत्रं लिखत। **1+1+2+1+1=6**